

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การศึกษาคตินิยมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง
ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
The Buddhist Moral Precepts Found within an Oral History of Wiang Kalong,
Wiang Pa Pao District, Chiangrai Province

สมพงษ์ เมตา (Sompong Meta) * สุจิตต์ เจนนพกาญจน์ (Sujit Jennoppakam)**

จิตรา วีรบุรินทร์ (Chitra Veeraburion) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) คตินิยมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง (2) ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง (3) คติความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของเมืองโบราณเวียงกาหลง

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ บุคคลทั่วไป จำนวน 2 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ผู้ร่วมปฏิบัติธรรม จำนวน 10 คน ผู้ที่มาร่วมทำบุญ จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) คตินิยมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงเป็น คตินิยมที่อยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา การเสียสละ การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก โดยคตินิยมกับประเพณีมีประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งสามารถนำไปอบรมสั่งสอน และเผยแพร่ให้กับเด็กเยาวชนและประชาชนได้นำไปประพฤติปฏิบัติ ให้เป็นคนดีของสังคม ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุข และมีสันติสุขอย่างแท้จริง โดยมีพระอาจารย์ธรรมสาธิต เจ้าอาวาสวัดพระยอดขุนพล เป็นผู้นำหลักธรรม (ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา การเสียสละ) มาเผยแพร่ พัฒนา พื้นฟู ตั้งแต่ พ.ศ.2529 เป็นต้นมา (2) ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง มีประวัติและตำนาน มากกว่าพันปี ซึ่งปรากฏอยู่ในตำราธรรมล้านนาเรื่องแม่พญาผาเทือก และมีหลักฐานปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนเช่น โบราณสถาน คูเมืองโบราณ ศิลปะเครื่องปั้นดินเผาและ ลวดลายเครื่องปั้นซึ่งได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ตลอดจนศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่เวียงกาหลงซึ่งเป็นศาลเล็ก ๆ ที่สร้างมาหลายชั่วอายุคนและเมืองโบราณเวียงกาหลงเดิม เป็นปรางค์ พระอาจารย์ธรรมสาธิต ได้เดินทางมาพบและได้ปักกลดในบริเวณนี้ เมื่อ พ.ศ.2529 ต่อมาท่านได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการศึกษาค้นคว้าพัฒนาและฟื้นฟูพื้นฟูเกี่ยวกับประวัติเรื่องราวตำนาน พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ศิลปวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผา และพระยอดขุนพล ที่เคยสูญหายไปให้กับคืนมา (3) คติความเชื่อการบูชาประทีปโคมไฟ การลอยกระทง การบวชแทนคุณบิดามารดา การตั้งธรรมหลวงเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก การสร้างบุญบารมีเพื่อพบพระศรีอริยเมตไตรยและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยพิธีกรรม การจุดประทีปโคมไฟ ลอยกระทงการบวชแทนคุณบิดามารดาการตั้งธรรมหลวง(เทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก)การสร้างบุญบารมีเพื่อจะได้พบพระศรีอริยเมตไตรยในอนาคตกาล ความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ได้ถูกฟื้นฟูขึ้นมาเมื่อ พ.ศ.2529 โดยพระอาจารย์ธรรมสาธิต เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ได้ พัฒนา พื้นฟู พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้น โดยกำหนดเอาวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สำคัญของตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ คตินิยมทางพระพุทธศาสนา เมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Pharsompong_32@hotmail.com.

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Sudjit_jane@hotmail.com.

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช mullicastou@yahoo.com.

Abstract

The objectives of this research were to study (1) Buddhist moral precepts found in the oral history of Wiang Kalong; (2) the history of the ancient town of Wiang Kalong; and (3) the beliefs and Buddhist rituals practiced at the ancient town of Wiang Kalong.

This was a qualitative research based on in-depth interviews with 30 key informants, consisting of 2 members of the general public knowledgeable on the subject (the Abbots of WatPhayodKhunpol and an observer), 3 village elders, 5 community leaders (the village headman, mayor, community headman of Wiangkalong, community headman of Phasani Village, and members of the municipal council), 10 lay people who came to practice Dhamma at WatPhayodKhunpol (followers of the Five Precepts), 5 lay people who came to make merit at WatPhayodKhunpol (through donations, worship and meditation), and 5 academics with knowledge of local history and Buddhist ceremonies. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) Buddhist moral precepts found in the oral history of Wiang Kalong are among the standard Buddhist principles of love, gratitude, mercy, devotion, sacrifice, and separation from a beloved one. These doctrines are useful in secular life and in spiritual development. They can be taught to children, youth and adults to put into practice, which will make them good people and contribute to a happier and more peaceful society. PhraAjarnDhammasatid, Abbot of Wat PhrayodKhunpol, revived the legend and used and developed these doctrines (love, gratefulness, mercy and devotion) in his teachings since 1986. (2) The Wiang Kalong ancient habitation dates back more than 1,000 years. The legend of Mae PhayaKapeuk, or the white mother crow, appeared in a Buddhist text of the Lanna Kingdom. Archeological evidence exists in the form of the ruins of ancient city walls, kilns and ceramics, some of which are decorated with motifs depicting scenes from the legend of the Five Boddhisatvas. There are also numerous small shrines to the spirits of Chao Po-Chao Mae Wiang Kalong which have been there for many generations. The Wiang Kalong ancient ruins site was deserted and the forest grew around it until PhraAjarnDhammasatid discovered it while on a pilgrimage travel and decided to camp there in 1986. Later he joined government and private sector agencies to research about the history of the place and to revive and promote the legend of the Five Boddhisatvas, the Wiang Kalong ceramic arts, and WatPhrayodKhunpol, so that all these lost heritages were brought back. (3) The beliefs, precepts and Buddhist rituals associated with Wiang Kalong consist of the floating candle lantern ritual to honor Mae PhayaKapeuk, Loy Krathong, being ordained as a Buddhist novice to make merit on behalf of one's parents, hosting a recital of the VessantaraJataka, and the belief and ritual of making merit or saving good karma in the hope of meeting Maitreya, or the Future Buddha, in the next life. PhraAjarnDhammasatid, the spiritual leader of the region, revived and developed these Buddhist beliefs and rituals in 1986. He set 5 December as the day for major Buddhist ceremonies in Wiang Kalong Sub-district, Wiang Pa Pao District, Chiang Rai Province.

Keywords: Buddhist moral precepts, Wiang Kalong ancient town, Wiang Kalong Sub-district

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ตำนานแม่กาเผือก พระเจ้า 5 พระองค์ โดยย่อ แม่กาเผือก ออกไข่ 5 ฟอง ที่ต้นมะเดื่อ ริมแม่น้ำ (วัดพระเกิด) วันหนึ่งออกหาอาหาร พบป่าอุดมสมบูรณ์บริเวณเมืองโบราณเวียงกาหลง หลงเพลิดเพลินกินพืชพันธุ์ธัญญาหาร พอดีเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง คิออยู่จนรุ่งเช้า ก็รีบกลับไป แล้วได้พบว่า กิ่งไม้ที่ท่างหักลง ไข่ลูกแม่กาไหลไปกับน้ำ จึงรีบออกบินตามหาทุกหนทุกแห่งแต่ ก็ไม่พบ ด้วยความเศร้าโศกรักอาลัย ที่สุด ก็หมดกำลังจนถึงแก่ความตายที่เนินเขาลูกหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งวัดพระธาตุอภัยโขชัยคีรี อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ต่อมาได้ไปจุติเกิดเป็นท้าวผดุงกามหาพรหม ส่วนไข่พระโพธิสัตว์ทั้ง 5 ฟอง ไหลไป มี แม่ไก่ แม่คน แม่เต่า แม่โค เลี้ยงดู เมื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ใช้ชื่อตามแม่เลี้ยงว่า กุสันโธ โกนาคมโน กัสสปโป โคตโม อริยมตเตชโย ไข่ทั้ง 5 ฟอง ออกมาเป็นมนุษย์ เมื่อเติบโตเจริญวัยขึ้น ก็ได้ลาแม่เลี้ยงออกบวช เป็นฤาษี ได้บำเพ็ญบารมี แล้วก็ได้พบกัน ณ สถานที่หนึ่ง โดยบังเอิญ ณ เขาพนมสัจจ์ จึงพร้อมใจกันอธิฐานขอพบแม่บังเกิดเกล้า เมื่อท้าวผดุงกามหาพรหม ได้รู้ด้วยญาณจึงจำแลงกายร่างเป็นแม่พญากาเผือกเล่าความเป็นมาให้ลูกทั้ง 5 ฟัง ต่างก็เกิดสังเวช สลดใจ ลูกทั้ง 5 จึงได้พร้อมใจกัน อธิฐาน ปราบปราม มุ่งสร้างบารมีจนได้บรรลุนิพพานสูงสุดเป็นพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์

ในตำนานนี้ เป็นการสร้างตำนานเป็นสัญลักษณ์เพื่อสักการบูชา แม่กาเผือกให้เอาฝ้ายทำด้วยฝ้ายพันเป็นดินตา จุดเป็นประทีปบูชา ทุกวันพระ 15 ค่ำ เป็นที่มาของประเพณียี่เป็ง จุดเทียน เล่นไฟ แสดงความกตัญญูบูชาแม่พญากาเผือก ท้าวผดุงกามหาพรหม และพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ เป็นผู้นำแสงสว่างแห่ง สัจธรรม มาโปรดชาวโลก ให้มีสติปัญญา รู้จักการให้ทาน รักษาศีล เจริญกาวนา สงบร่มเย็น เกิดสันติสุข ทุกคนหากยังไม่เข้าถึงมรรค ผล นิพพาน ในชาตินี้ ยังมีโอกาสได้พบพระพุทธเจ้า ศรีอริยมตเตชโย ลูกแม่พญากาเผือกองค์สุดท้าย

คติธรรมตามตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าทางจิตวิญญาณ ภูมิปัญญา และขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองโบราณเวียงกาหลง ในอดีตซึ่งปัจจุบันผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จากกระแสโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลกระทบต่อศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม คติความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในชุมชนเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เริ่มเสื่อมลง อย่างเห็นได้ชัดเช่น ลูกมีเลาพเชื่อฟังบิดามารดา น้อยลง การไม่เคารพนับถือผู้สูงอายุ ละเลยต่อขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคยมีประเพณีตักบาตรเช้าตักบาตรเย็นทั้งเช้าและเย็น คติความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและการกระทำผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมามากมาย โดยที่ตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ได้สอดแทรกคติธรรมทางพระพุทธศาสนา ไว้ให้กับคนรุ่นหลังมากมายเช่น ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การเคารพนับถือผู้อาวุโส ความรักของแม่ที่มีต่อลูก ความกตัญญูของลูกที่มีต่อแม่ การประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คติความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามย่อมจะเป็นเกากำบังให้ประชาชนในชุมชนเมืองโบราณเวียงกาหลง ประสบแต่ความสุขความเจริญ ครอบครัwmั่นคงชุมชนเข้มแข็ง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษา คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง และประวัติความเป็นมา คติความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมือง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

โบราณเวียงกาหลงเนื่องจากยังไม่มีผู้ได้ศึกษาเรื่องนี้มาก่อน เพื่อเป็นแนวทาง ในการศึกษา เผยแพร่ ให้แก่นุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
- 2.2 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
- 2.3 เพื่อศึกษาคติความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงและประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง คติความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงตำบลเวียงกาหลง อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงรายประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือบุคคลทั่วไปจำนวน 2 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน ผู้ที่มาร่วมปฏิบัติธรรม 10 คน ผู้ที่มาร่วมทำบุญเดือนมิถุนายน พ.ศ.2556 จำนวน 5 คน นักวิชาการ 5 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ประเด็นสัมภาษณ์ ได้แก่ คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง ความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง

ผลการวิจัย

1. คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

จากเอกสารตำราวิชาการและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า หลักฐานเอกสารบันทึกเรื่องราวไว้ในธรรมแม่พญาผาเผือก ตำนานพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ และธรรมอันสลับประทีปโคมไป ยี่เป็ง (วันเพ็ญเดือนสิบสอง) คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงได้สอนเรื่อง ของความรัก ความกตัญญู ความเมตตา การเสียสละ ความพลัดพรากจากของอันเป็นที่รักที่พอใจ และเรื่องราวถูกเขียน

เป็นภาพลงในเครื่องปั้นดินเผา เวียงกาหลง เพื่อไม่ให้คดียกรรมสูญหายไปจากโลกนี้ และเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยง ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน คดียกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้สอดแทรกไว้ในตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงซึ่งเป็นหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา ความเสียสละ การพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ มีประโยชน์สองด้านทั้งทางโลกและทางธรรมสามารถนำไปอบรมสั่งสอน และเผยแพร่ให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชน ให้นำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นคนดีของสังคม ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุข มีสันติสุขอย่างแท้จริง

2. ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่า เวียงกาหลงเป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีตำนานเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระลอ ว่า พระลอเป็นเรื่องราวพระนิยายประจำท้องถิ่นภาคเหนือ มีเค้าโครงเรื่องว่าเกิดในแคว้นล้านนา ระหว่าง พ.ศ.1616-1693 ท้องที่อันเป็นถิ่นฐานของพระลอเท่านั้นสอบสวนได้ความว่า อยู่ในจังหวัดแพร่และลำปาง เมืองสรองอันเป็นเมืองของพระเพื่อนพระแพง นางเอกของเรื่องนั้นทุกวันนี้ยังเป็นเมืองมีชื่ออยู่ทางบริเวณลุ่มแม่น้ำยมตอนเหนืออำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ และเมืองแมนสรวงอันเป็นเมืองของพระลอนี้คงจะเป็นเมืองกาหลง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

บริเวณหน้าชุมชนแห่งนี้มีแม่น้ำไหลจากคอย(ภูเขา) เขตติดต่อระหว่างจังหวัดเชียงราย กับจังหวัดเชียงใหม่ (คอยนางแก้ว) ในสมัยนั้นเรียกว่า แม่น้ำกาหลง (แม่น้ำลาวในปัจจุบัน) ท้าวพิชัยพิชณุกร และพระนางคาราวดี ถือว่าเป็นแม่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นสถานที่ตั้งสัจจะอธิษฐานเสี่ยงทาย หรือทำสัตยาบันในการครองเมืองให้อยู่อย่างสันติสุข ปราศจากโรคภัย และศัตรูที่จะมารุกรานในเขตชุมชน ถือว่าเป็นยุคที่เจริญที่สุดของชุมชนแห่งนี้ (เมืองเวียงกาหลง) สาเหตุที่เรียกกันว่าเวียงกาหลงเป็นข้อสันนิษฐานสืบเนื่องจากแม่น้ำกาหลง (แม่น้ำลาว) เป็นแม่น้ำที่ไหลจากคอยนางแก้ว เป็นน้ำที่อุดมสมบูรณ์มีปลาอาศัยอยู่อย่างชุกชุม และบริเวณที่แม่น้ำไหลผ่านอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญนาชนิด เทือกเขาเป็นป่าดงดิบ ป่าดิบ มีสัตว์ป่านานาชนิดโดยเฉพาะ นก กา ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเวียงกาหลงบินไปหาอาหารตามแม่น้ำกาหลง (แม่น้ำลาว) เมื่อพัดหลงเข้าไปในป่าลึกไม่สามารถกลับถิ่นของตนเอง ชาวชุมชนจึงเรียกชุมชนของตนเองว่า เวียงกาหลง ชุมชนเวียงกาหลง ต่อมาเป็น เมืองเวียงกาหลง

เมืองโบราณเวียงกาหลง ไม่ปรากฏหลักฐานการอยู่อาศัย หรือร่องรอยของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ทั้งในเมืองและรอบเมือง จึงสรุปว่าอุดม่งหมายในการสร้างเมืองมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นเมืองศูนย์กลางในการควบคุมชุมชนที่ผลิตเครื่องเคลือบดินเผาในกลุ่มเตาเวียงกาหลง
 2. เพื่อเป็นเมืองสำรองสำหรับการอพยพหนีภัยน้ำท่วม ของชุมชนต่าง ๆ ในบริเวณนั้น
 3. เพื่อเป็นที่ตั้งค่ายทำสงคราม เนื่องจากรอบเมืองมีกำแพงเมืองและคูเมืองที่ลึกและกว้างมาก
- ส่วนทิศตะวันออกเป็นภูเขาสูงชัน ซึ่งข้าศึกเข้าโจมตีได้ยาก

ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง มีประวัติตำนานมา 1,000 กว่าปี ศึกษาได้จากโบราณสถาน คูเมืองโบราณ ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ลวดลายเครื่องปั้นนั้นบันทึกเรื่องราวพระพุทธเจ้า 5

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

พระองค์ ใครเป็นผู้สร้างไม่ปรากฏ แต่ปรากฏศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่เวียงกาหลงสร้างเป็นศาลเล็ก ๆ มาหลายชั่วอายุคนเมืองโบราณเวียงกาหลง เดิม เป็นป่ากร้าง พระอาจารย์ธรรมสาธิต ได้เดินทางธุดงค์มาพบและปักกลดสถานที่บริเวณนี้ เมื่อ พ.ศ.2529 และท่านได้ร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาฟื้นฟู ประวัติเรื่องราวตำนาน พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ศิลปวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผา และพระยอดขุนพลที่เคยสูญหายไปให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นจนเป็นที่รู้จักทั่วไป

3. คติความเชื่อและพิธีกรรมจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

3.1 คติความเชื่อในเรื่องของตำนานพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ว่า เมืองโบราณเวียงกาหลงเป็นสถานที่ ที่แม่พญาผาเผือกหลงทาง ตอนออกตามหาลูกทั้ง 5 แล้วพัดหลงทางอยู่บริเวณเมืองโบราณเวียงกาหลงแห่งนี้คติความเชื่อ แต่เดิมมีตำนานมาก่อนแล้ว ตำนานมีหลายคนเรียบเรียง แล้วพระอาจารย์ธรรมสาธิต ก็เข้ามาฟื้นฟู ตำนานให้เป็นที่รู้จัก เชื่อว่าสถานที่นี้เป็นดินแดนพุทธภูมิ พระพุทธเจ้า 5 พระองค์คติความเชื่อที่เมืองโบราณเวียงกาหลง ประกอบไปด้วย 1.ความเชื่อการบูชาพระทีปโคมไฟ 2.การลอยกระทง 3.การบวชแทนคุณมารดาบิดา 4.ความเชื่อการตั้งธรรมหลวงมหาชาติเวสสันดรชาดก 5.ความเชื่อการสร้างบุญบารมีเพื่อพบพระศรีอริยเมตไตรย

3.2 พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เมืองโบราณเวียงกาหลงประกอบไปด้วย พิธีจุดพระทีปโคมไฟ ลอยกระทง การบวชแทนคุณบิดามารดา การตั้งธรรมหลวงเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก การสร้างบุญบารมีเพื่อพบพระศรีอริยเมตไตรย

อภิปรายผล

การอภิปรายผลในการศึกษานี้ จะขอแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

2. ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

3. ความเชื่อและพิธีกรรมจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

1. คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

จากเอกสารตำราวิชาการและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า หลักฐานเอกสารบันทึกเรื่องราวไว้ในธรรมแม่พญาผาเผือก ตำนานพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ และธรรมอันศักดิ์สิทธิ์ทีปโคมไฟ ยี่เป็ง (วันเพ็ญเดือน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

สิบสอง) คติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงได้สอนเรื่อง ของความรัก ความกตัญญู ความเมตตา การเสียสละ ความพลัดพรากจากของอันเป็นที่รักที่พอใจ และเรื่องราวถูกเขียนเป็นภาพลงในเครื่องปั้นดินเผา เวียงกาหลง เพื่อไม่ให้คติธรรมสูญหายไปจากโลกนี้ และเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยง ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน คติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้สอดแทรกไว้ในตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา ความเสียสละ การพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ มีประโยชน์สองด้านทั้งทางโลกและทางธรรม สามารถนำไปอบรมสั่งสอน และเผยแพร่ให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชน ให้นำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นคนดีของสังคม ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุข มีสันติสุขอย่างแท้จริง

คติธรรม ส่วนของความรัก ความเมตตา ความกตัญญู การเสียสละสอดคล้องกับการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีตันติสุข (2536:46-48) การกระทำนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการอธิบาย เวลาศึกษาระบบสังคมด้วยการกระทำ คือการกระทำร่วมกันระหว่างผู้กระทำ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีประสบการณ์ต่างๆและรู้จักควบคุมสถานการณ์และวิธีต่างๆ เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ ระบบการอบรมขัดเกลานั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะถ่ายทอดเจตนารมณ์ของสมาชิกในสังคมไปยังสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป

คติธรรมส่วนของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิโรจน์ พรหมสุด (2547) ได้ศึกษา “เรื่อง การบวช:กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ” สรุปได้ว่า ก่อนผู้บวชจะเข้าสู่การบวชและกระบวนการขัดเกลาของสถาบันสงฆ์ ผู้บวชจะต้องมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นเบื้องต้น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนคุณบิดา มารดา มุ่งพ้นทุกข์กำจัดกิเลสและเพื่อศึกษาหลักธรรมต่างๆ อย่างลึกซึ้ง ซึ่งผลของการบวชทำให้ผู้บวชได้ฝึกอดทนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การอยู่ภายในพระธรรมวินัยทำให้เป็นเป็นคนมีระเบียบ ลดทวิฐในตัว ได้เรียนรู้ฝึกฝนการทำสมาธิ การบังคับจิตของตน เรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างพระสงฆ์ การใช้ชีวิตเพื่อผู้อื่นทำให้เห็นคุณค่าของตนเองและรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น ส่วนผลที่จะได้แก่ผู้อื่น ผู้ที่เป็นญาติก็ทำให้ญาติได้ใกล้ชิดกับพระศาสนา มีโอกาสประพฤติ ปฏิบัติตามแนวของศาสนา ผลที่ได้กับสังคม ได้เป็นแบบแนวทางการปฏิบัติในเส้นทางแห่งความดีโดยมีสังคมสงฆ์เป็นแบบอย่าง ผู้ที่มีความรับผิดชอบ เช่น เจ้าอาวาส เจ้าคณะพระสังฆาธิการควรนำรูปแบบของกระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพนี้ไปใช้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาอบรมขัดเกลาผู้บวชอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า จะทำให้การบวชมีคุณค่าได้ศึกษาพระศาสนาอย่างเต็มที่และจะเป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มันคงสืบไป

คติธรรมการพลัดพรากจากของอันเป็นที่รักซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของพระครูปริยัติชัยวัฒน์ คติธรรมที่เมืองโบราณเวียงกาหลง คือหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหารธรรม 4 ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา บุคคลที่หาได้ยาก ได้แก่บุพการี คติธรรมยังสอนเรื่อง ความรักความผูกพันระหว่างแม่กับลูก ที่สำคัญคือ ความพลัดพรากจากของอันเป็นที่รัก สมดังที่พุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า ปิโยโต ฆาเต ภยํ ปิโยโต วิปปมุตตสฺส นตฺถิ โสโก กุโธ ภยํ ที่ใดมีของรัก ที่นั่นมีโศก ที่ใดมีของรักที่นั่นมีภัย เมื่อ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ไม่มีของรักเสียแล้ว โศกภัย ก็ไม่มี คติธรรมยังสอนให้ทุกคนล้วนตกอยู่ใน สามัญลักษณะ คือ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความเชื่อของเสถียร พันธรังสี (2513:30-31) ระบุว่า ความเชื่อ อันเนื่องมาแต่ศาสนา แต่ละศาสนาสอนให้คนเชื่อด้วยวิธีการต่างๆ แต่จุดหมายปลายทางคือความสุขใน ชีวิตเช่นเดียวกัน เช่น ศาสนาคริสต์ สอนให้รักเพื่อนมนุษย์ ผู้กระทำความผิดมีการสารภาพผิดต่อพระเจ้าจะหมด บาปได้ ศาสนาพุทธสอนให้เชื่อในการกระทำและผลของการกระทำ เป็นต้น

2. ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย

พบว่า เวียงกาหลงเป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีตำนานเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระลอ ว่า พระลอ เป็นเรื่องสารนิยายประจำท้องถิ่นภาคเหนือ มีเค้าโครงเรื่องว่าเกิดในแคว้นล้านนา ระหว่าง พ.ศ.1616-1693 ท้องที่อันเป็นถิ่นฐานของพระลอเท่านั้นสอบสวนได้ความว่า อยู่ในจังหวัดแพร่และลำปาง เมืองสรองอัน เป็นเมืองของพระเพื่อนพระแพง นางเอกของเรื่องนั้นทุกวันนี้ยังเป็นเมืองมีชื่ออยู่ทางบริเวณลุ่มแม่น้ำยม ตอนเหนืออำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ และเมืองแมนสรวงอันเป็นเมืองของพระลอนี้คงจะเป็นเมือง กาหลง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

บริเวณหน้าชุมชนแห่งนี้มีแม่น้ำไหลจากคอย(ภูเขา) เขตติดต่อระหว่างจังหวัดเชียงราย กับจังหวัด เชียงใหม่ (คอยนางแก้ว) ในสมัยนั้นเรียกว่า แม่น้ำกาหลง (แม่น้ำลาวในปัจจุบัน) ท้าวพิชัยพิชณุกร และ พระนางคาราวดี ถือว่าเป็นแม่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นสถานที่ตั้งสัจจะอธิษฐานเสี่ยงทาย หรือทำสัตยาบัน ในการครองเมืองให้อยู่อย่างสันติสุข ปราศจากโรคภัย และศัตรูที่จะมารุกรานในเขตชุมชน ถือว่าเป็นยุคที่ เจริญที่สุดของชุมชนแห่งนี้ (เมืองเวียงกาหลง) สาเหตุที่เรียกกันว่าเวียงกาหลงเป็นข้อสันนิษฐานสืบเนื่อง จากแม่น้ำกาหลง (แม่น้ำลาว) เป็นแม่น้ำที่ไหลจากคอยนางแก้ว เป็นน้ำที่อุดมสมบูรณ์มีปลาอาศัยอยู่อย่าง ชุกชุม และบริเวณที่แม่น้ำไหลผ่านอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญนาชนิด เทือกเขาเป็นป่าดงดิบ ป่าทึบ มี สัตว์ป่านานาชนิดโดยเฉพาะ นก กา ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเวียงกาหลงบินไปหาอาหารตามแม่น้ำกาหลง (แม่น้ำลาว) เมื่อพัดหลงเข้าไปในป่าลึกไม่สามารถกลับถิ่นของตนเอง ชาวชุมชนจึงเรียกชุมชนของตนเอง ว่าเวียงกาหลง ชุมชนเวียงกาหลง ต่อมาเป็น เมืองเวียงกาหลง ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ มณี พะยอม ยงค์ (2551:คำนิยาม) รักษอมตะพระลอ เมืองแมนสรวง อันเป็นเมืองของพระลอ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า ได้แก่ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เมื่อพระลอเดินทางผ่านไปหาพระเพื่อนพระแพงที่เมืองสรอง ต้อง ผ่านแม่น้ำสายหนึ่ง เรียกว่าแม่น้ำกาหลง ปรากฏในโคลงโบราณเรื่องพระลอสอนโลก

องค์ล่อ รอดุภัยไทย จังลง

สู่ฝั่ง แม่น้ำกาหลง ก้าหน้า

จึงโอวาท ผจง สอนสั่ง

สุเอย พังคุชัว เมื่อได้ไกลสุ

และสอดคล้องกับ ประพันธ์เพลงยอยศพระลอของ พยงค์ มุกดา (2534)

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

รูปคังอินทร์	หยาดฟ้ามาสู่ดิน
โสภณคังเดือนดวง	เหนือแผ่นดินแดนสรวง
เหนือปวงหนุ่มไค	เหล่าองค์หลังสวาท ขอมเป็นทาสรักบำเรอ
นามขุนลอท้าวเธอ ทรงสถิต ณ ทรวงใจ	ลุ่มแม่กาหลงเจ้า หรือจะเท่าถึงครึ่ง
แม่น้อยหนึ่งน้ำหทัย เมื่อทรงขสสาร	พระยิ่งหาญยิ่งกล้า ดังพญาสีหราช
ผู้เป็นใหญ่ ไซ้เพียงศิกรบ	สยบพระทรงชัย แม้นในศึกกรีก พระยังยิ่งใหญ่
นาถองค์ปลงใจ ไคร้องอุ้น	นับล้าน โล กาถ้วน บ่ควรคู่บุญ
คังพ่อบุณ แมนสรวง เอย.....	

(ประพันธ์ทำนอง มนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติ ประเภทดนตรีและเพลงไทย ปี 2538)

เพลงนี้ขับร้องโดยศิลปินมากมาย ที่รู้จักและนิยมมากที่สุด คือ ชินกร ไกรลาศ

เพลงยอยศพระลอ 3 วรรคแรกของบทเพลงนำเนื้อหามาจากวรรณคดีเรื่อง ลิลิตพระลอ สันนิษฐานว่าแต่งในสมัย สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ หรือสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้ประพันธ์คำร้องได้แต่งเนื้อร้องเพิ่มเติมเพื่อกล่าวชมความงาม และความกล้าหาญของพระลอ ซึ่งเป็นพระเอกของเรื่อง)

ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง มีประวัติตำนานมา 1,000 กว่าปี ศึกษาได้จากโบราณสถาน คูเมืองโบราณ ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ลวดลายเครื่องปั้นนั้นบ่งชี้ถึงเรื่องราวพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ใครเป็นผู้สร้างไม่ปรากฏ แต่ปรากฏศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่เวียงกาหลงสร้างเป็นศาลเล็ก ๆ มาหลายชั่วอายุคนเมืองโบราณเวียงกาหลง เดิม เป็นป่ากร้าง พระอาจารย์ธรรมสาธิต ได้เดินทางธุดงค์มาพบและปักกลดสถานที่บริเวณนี้ เมื่อ พ.ศ.2529 และท่านได้ร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาฟื้นฟู ประวัติเรื่องราวตำนาน พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ศิลปวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผา และพระยอชุนพล ที่เคยสูญหายไปให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นจนเป็นที่รู้จักทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฌูรอสร์ จิระสกุลศักดิ์ (2553) ข้อมูลชุมชนโบราณและวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก เวียงล่อ เวียงกาหลง เวียงสรอง และเวียงวรรณคร (พะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน ปรินญาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา ผลของการศึกษา พบว่า มีฐานข้อมูลชุมชนโบราณในเขตล้านนาตะวันออก คือ เมืองโบราณเวียงล่อ เวียงกาหลง เวียงสรองและเวียงวรรณคร ทำให้ผู้นำทางวัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการชุมชนท้องถิ่น ได้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและใช้ประโยชน์ได้ มีแผนที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนโบราณ ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 เวียงที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของ นาย อ้าย ใจขัติ (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2556) ว่าเมืองโบราณเวียงกาหลง ลำดับเหตุการณ์ในอดีตมีความเป็นมา คือ เมื่อก่อนเป็นช่องทางเดินเล็ก ๆ เป็นที่หาของป่า มีสัตว์ป่าอยู่มาก เช่น ไก่ป่า ปัจจุบัน ก็ยังพอมีให้เห็นอยู่บ้าง มีผลไม้ป่ามากมายอุดมสมบูรณ์ เคยมีเจ้าพระยามาทำเครื่องปั้นดินเผาและพระยอชุนพล เวียงกาหลง พระยาลอ เจ้าผู้ครองเวียงล่อ เคยมาแะพักเมืองโบราณเวียงกาหลงแห่งนี้ด้วยและสอดคล้อง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

กับตำนานพระธาตุแม่เจดีย์ ว่า พระเจ้าอโนรธามังช่อ กษัตริย์พม่าได้อันเชิญพระไตรปิฎก พระบรมสารีริกธาตุ และพระแก้วมรกตจากศรีลังกายังพุกาม ระหว่างการเดินทางกลับ เรือสำเภาก็เกิดพัดหลงไปยังอ่าวของกัมพูชา พระเจ้ากรุงกัมพูชาจึงยึดเรือเอาไว้ พระเจ้าอโนรธามังช่อได้ส่งทูตไปขอคืน คงได้คืนมาแต่พระบรมสารีริกธาตุและพระไตรปิฎกส่วนพระแก้วมรกตนั้นได้ได้กลับคืนมา เมื่อเดินทางกลับมาจนถึงตำบลแม่เจดีย์ใหม่ ในเขตเมืองเวียงป่าเป้า เมื่อ พ.ศ. 1583 จึงโปรดให้สร้างเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมธาตุและพระไตรปิฎก ไว้ ณ ที่แห่งนี้

ประวัติเมืองโบราณเวียงกาหลง กล่าวไว้ในคัมภีร์โบราณของล้านนา ผูกหรือกันท์ชื่อว่า ตำนานพญากาเผือกขาว ท้าวผดุงกพรหม แม่พระพุทธรเจ้า 5 พระองค์ ว่า ณ บริเวณเวียงกาหลงแห่งนี้ เดิมเมื่อต้นปฐมกัปเคยเป็นสถานที่ที่ซึ่งแม่พญากาเผือกเคยได้บินมาหลงเพลิดเพลิน หาผลหมากรากไม้อยู่ในยามที่เธอกำลังกำเนิดไข่ได้ 5 ฟอง ซึ่งในเวลานั้นได้เกิดมรสุมลมพายุอย่างหนัก จนทำให้เธอไม่สามารถกลับไปดูแลไข่ของเธอได้ทัน และไข่ของเธอก็พลัดตกลงไปยังแม่น้ำใหญ่ ไหลไปตามสายธารจนกำเนิดเป็นเรื่องเล่าขานสืบต่อกันมา เน้นนาน เป็นตำนานแม่กาเผือกเรื่องพระพุทธรเจ้า 5 พระองค์ ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ สรัสวดี อ๋องสกุล (2538) ได้ศึกษาเรื่อง ตำนานพุทธศาสนาเนื้อหาตำนานแบ่งเป็นสองภาค ภาคแรกมีลักษณะประวัติศาสตร์สากลกล่าวถึงประวัติพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่พระพุทธรเจ้าเมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ได้ตั้งปณิธานจะตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้า ต่อมาเกิดพุทธศาสนา ครั้นพระพุทธรเจ้าปรินิพพานแล้วพุทธศาสนาได้รับการอุปถัมภ์จากพระเจ้าโศกมหาราช และพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ล้านนา ภาคสองเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อธิบายความเป็นมาของกษัตริย์และราชวงศ์ท้องถิ่นตามลำดับราชกาล แต่ก็เน้นพิเศษสำหรับกษัตริย์องค์ที่เป็นเอกอัคร-ศาสนูปถัมภก สอดคล้องกับการศึกษาของพระยานครรाम ได้บันทึกเรื่องราวของเครื่องถ้วยเวียงกาหลงและเมืองโบราณแห่งนี้ลงในนิพนธ์สาร ของสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ เล่มที่ 29 ตอนที่ 1 ประจำเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1936 โดยในคำบรรยายดังกล่าวพระยานครราม เชื่อว่าเครื่องถ้วยจากปากาหลงนี้ เก่าแก่ยิ่งกว่าเครื่องถ้วยที่ผลิตในสวรรค์โลก (ชะเลียง) และสุโขทัย และความสนใจในเรื่องเมืองเวียงกาหลงนี้มีมากขึ้น ภายหลังการศึกษาเชื่อว่าเมืองเวียงกาหลงสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 5 (พ.ศ.500-599) และในส่วนของบันทึกพงศาวดารเชื่อว่า เมืองเวียงกาหลงนั้น น่าจะมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับเมืองเชียงลาวทั้งสองเมืองนี้อยู่ในจังหวัดเชียงรายจากหลักฐานจารึกที่อนุสาวรีย์พ่อเมืองเวียงป่าเป้า พบว่าเวียงกาหลงสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 5 โดยอ้ายพงศาวดารชาติเล่มที่ 3 ของพระบริพัตรเทพธานี เมืองโบราณเวียงกาหลง เดิมเป็นป่ากร้าง พระอาจารย์ธรรมสาธิต ได้เดินทางธุดงค์มาพบและได้ปักกลดสถานที่บริเวณนี้ เมื่อ พ.ศ.2529 และได้ร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนาฟื้นฟู ประวัติเรื่องราวตำนาน พระพุทธรเจ้า 5 พระองค์ ศิลปวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผา และพระยอดขุนพล ที่เคยสูญหายไป

พบว่า ประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณเวียงกาหลง ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง มีประวัติตำนานมา 1,000 กว่าปี มีโบราณสถาน คูเมืองโบราณ ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ลวดลาย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เครื่องปั้นดินเผาที่เครื่องราชูปโภคพระพุทธรูป 5 พระองค์ และปราสาทเจ้าพ่อเจ้าแม่เวียงกาหลงสร้างเป็นศาลเล็ก ๆ มาหลายชั่วอายุคน

3. คติความเชื่อและพิธีกรรมจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

1. คติความเชื่อ ในเรื่องของ ตำนานพระพุทธรูป 5 พระองค์ ว่า เมืองโบราณเวียงกาหลงเป็นสถานที่ ที่แม่พญาผาเผือกหลงทาง ตอนออกตามหาลูกทั้ง 5 แล้วพัดหลงทางอยู่บริเวณเมืองโบราณเวียงกาหลงแห่งนี้คติความเชื่อ แต่เดิมมีตำนานมาก่อนแล้ว ตำนานมีหลายคนเรียบเรียง แล้วพระอาจารย์ธรรมสาธิต ก็เข้ามาฟื้นฟู ตำนานให้เป็นที่รู้จัก เชื่อว่าสถานที่นี้เป็นดินแดนพุทธภูมิ พระพุทธรูป 5 พระองค์คติความเชื่อที่เมืองโบราณเวียงกาหลง ประกอบไปด้วย 1.ความเชื่อการบูชาพระที่ปโคมไฟ 2.การลอยกระทง 3.การบวชแทนคุณมารดาบิดา 4.ความเชื่อการตั้งธรรมหลวงมหาชาติเวสสันดรชาดก 5.ความเชื่อการสร้างบุญบารมีเพื่อพบพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธวัช ปุณโณทก (2538:350) ระบุว่าความเชื่อคือการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นผลดีผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆ หรือสังคมมนุษย์นั้นๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพเกรงกลัวสิ่งเหล่านี้ เรียกว่าความเชื่อ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ (2526:23) กล่าวว่า ความเชื่อคือ การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริงหรือเป็นสิ่งที่เราไว้วางใจ ความจริงหรือความวางใจนั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นความจริงที่ตรงตามหลักเหตุผลหรือหลักวิทยาศาสตร์ใด ๆ และยังสอดคล้องกับ พระไตรปิฎก เล่มที่ 33 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 25 ขุททกนิกาย อปทานภาค 2 –พุทธวงศ์-จริยาปิฎก กล่าวว่า พระพุทธเจ้าตามความเชื่อของฝ่ายเถรวาท ในภัทรกัปนี้ มีพระพุทธรูปอูบัติขึ้นแล้ว 4 พระองค์ พระพุทธรูปองค์ปัจจุบันคือองค์ที่ 4 และพระพุทธรูปองค์ถัดไปคือพระศรีอาริยมตไตรย ในทัศนะของเถรวาทถือว่าพระพุทธรูปเป็นมนุษย์ธรรมดา แต่ที่เหนือกว่าคนทั่วไปคือพระองค์พบทางดับทุกข์ได้ด้วยพระองค์เอง และเผยแผ่หนทางนั้นต่อสรรพสัตว์ ทรงเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ ผู้ใดที่จะมาเป็นพระพุทธเจ้าต้องทำความดี มาในชาติก่อนๆ นับไม่ถ้วน (ก่อนจะมาเป็นพระพุทธเจ้าเรียกว่า พระโพธิสัตว์)

2.พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เมืองโบราณเวียงกาหลงประกอบไปด้วย พิธีจุดประทีปโคมไฟ ลอยกระทง การบวชแทนคุณบิดามารดา การตั้งธรรมหลวงมหาชาติเวสสันดรชาดก การสร้างบุญบารมีเพื่อพบพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชนิกร เสรฐฐา (2532:187) พบว่า สังคมไทยเชื่อว่าพิธีการต่างๆ เป็นการนำสัญลักษณ์แห่งความสุขและความเจริญของชีวิตมาให้ เพราะพิธีการต่างๆ จะนำมาซึ่งโชคลาภที่ดีและยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุเมธ เมทวิทยกุล (2532:211) สรุปว่า พิธีกรรมทางศาสนามีความสำคัญต่อศาสนาทุกพิธีกรรมเสมือนเปลือก กระพี้ของต้นไม้ แก่นแท้ของศาสนาเปรียบเหมือนแก่นของต้นไม้ ถ้าขาดพิธีกรรมอันเป็นเปลือกไม้เนื้อนอก ศาสนาก็จะย่ำแย่อยู่ไม่ได้ เพราะพิธีกรรมเป็นด่านนอกที่ป้องกันศาสนาไว้และเป็นสื่อที่จะชักนำคนเข้ามาหาแก่น

แห่งศาสนา และยังสอดคล้องกับทฤษฎีสัญญาลักษณ์นิยมของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2550:2-13) อ้างถึง Durkheim 1912 ได้พูดถึงหน้าที่ของศาสนาว่า คือระบบสัญลักษณ์ระบบหนึ่งที่เป็นระบบความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม ที่มนุษย์จำเป็นต้องเกี่ยวข้องตั้งแต่เกิดจนตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ศาสนาเป็นปรากฏการณ์ทางจิตใจที่บุคคลแสดงออกมาในรูปแบบของความเชื่อ ความเชื่อเหล่านี้เองที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาในหลายๆรูปแบบ พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2529 มีการฟื้นฟู พัฒนา สืบทอด ตำนานขึ้นมาเพื่อเป็นคติธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรม เพื่อให้ผู้มาร่วมพิธี ให้เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และได้นำหลักธรรมเรื่อง ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา การเสียสละ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ขึ้นตอนในพิธี จากอดีตถึงปัจจุบัน คือ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2529 ทุกวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี มีพิธีกรรมตั้งธรรมหลวง จุดประทีปโคมไฟเพื่อบูชาแม่พญากาเผือก ลอยกระทง และบวชแทนคุณ บิดามารดา และทุกวัน ๆ มีผู้มีจิตศรัทธาได้เข้ามาบวชชีพรามณ์ถือศีล 8 และมีการลาศีล 8 หรือสึกจากการบวชชีพรามณ์อยู่ทุกวัน อาหารที่รับประทานเป็นอาหารมังสวิรัต ผู้ที่มาบวชไม่เสียค่าใช้จ่าย ปัจจัยที่นำมาใช้ในการจัดงานประเพณีต่างๆก็มาจากเงินมูลนิธิและคณะศรัทธาญาติโยมร่วมทำบุญบริจาค

คติความเชื่อพิธีกรรมของชาวพุทธ นั้น ย่อมอิงอาศัยกับบุญกิริยวัตถุ คือ วิธทำบุญ 3 อย่าง คือ 1. ทาน การถวายปัจจัย 4 แต่พระสงฆ์ตลอดจนการให้วัตถุสิ่งของแก่คนทั่วไป 2. ศีล การตั้งเจตนางดเว้นจากการประพฤติชั่วทางการกระทำและทางคำพูด 3. ภาวนา การฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความเจริญงอกงามไปด้วยคุณธรรม พิธีทำบุญทางพระพุทธศาสนาที่เมืองโบราณเวียงกาหลง ตอนเช้าทำบุญตักบาตร อธิษฐานจิต สวดมนต์ เมตตา ภาวนา 1 ชั่วโมง มีการแสดงพระธรรมเทศนา พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ถวายเพล และเลี้ยงอาหารผู้ร่วมงาน มีการจัดตั้งโรงทานตามกำลังศรัทธา อาหารที่ใช้เป็นอาหารมังสวิรัต ช่วงเวลาบ่าย อบรม สวดมนต์ ภาวนา ปฏิบัติธรรม ตอนเย็น ข้าราชการทุกหมู่เหล่า ร่วมกันจุดเทียนชัยถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เข้าร่วมพิธีคือคณะศรัทธา ฆราวาส พ่อค้าประชาชน ข้าราชการ พระสงฆ์ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ให้ความรู้ทางคติธรรม ความเชื่อพิธีกรรม แก่ผู้ที่เข้าร่วมงาน ณ เมืองโบราณเวียงกาหลง คติความเชื่อพิธีกรรมของชาวพุทธนั้นสอดคล้องกับ พระธรรมราชาวัตร(2556:25) ระบุว่า พิธีกรรมของชาวพุทธย่อมอิงอาศัยกับบุญกิริยวัตถุ คือ วิธทำบุญ 3 อย่าง คือ 1.ทาน การถวายปัจจัย 4 แต่พระสงฆ์ตลอดจนการให้วัตถุสิ่งของแก่คนทั่วไป 2.ศีล การตั้งเจตนางดเว้นจากการประพฤติชั่วทางการกระทำและทางคำพูด 3.ภาวนา การฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความเจริญงอกงามไปด้วยคุณธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประสาน ทองภักดี (2520:54-55) ที่ศึกษาองค์ประกอบของ พิธีกรรมว่ามี 6 อย่าง ดังนี้

1. ประธานของพิธี โดยปกติผู้ที่จะเป็นประธานในพิธีใดๆก็ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือในสังคมนั้นๆ

2. ผู้ประกอบพิธีหมายถึงผู้ที่เป็นหลักเป็นหัวใจบังคับให้พิธีดำเนินไปได้ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปสุดแต่ลักษณะของพิธีพิธีกรรมบางอย่างผู้เป็นประชาชนก็ประกอบพิธีเองเช่นพิธีรดน้ำแต่งงานผู้เป็นประธานในพิธีนั้นมักจะเป็นผู้สวมมงคลเจิมคู่บ่าวสาวและรดน้ำเป็นคนแรก

3. ผู้ร่วมพิธีหมายถึงผู้ที่มาร่วมในพิธีเป็นทางการและจะร่วมในฐานะเป็นองค์ประกอบต่างๆของพิธีเช่นพิธีสังฆกรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งจำกัดจำนวนสงฆ์อย่างต่ำ 4 รูปหรืออาจจะเป็นผู้ร่วมพิธีโดยได้รับเชิญมาเป็นเกียรติแต่ในบางพิธีซึ่งเป็นงานใหญ่เช่นพิธีสาบานของทหารก็มักจะมีผู้มาชมอย่างคับคั่งทั้งที่ไม่ได้เชิญเป็นทางการหรือแม้แต่พิธีเล็กๆบางอย่างหากทำในที่เปิดเผยก็มักจะมีผู้มาร่วมดูร่วมชมอยู่เสมอเพราะมนุษย์เรามีความอยากรู้อยากเห็นเป็นปรกติวิสัย

4. สถานที่ประกอบพิธีโดยทั่วไปสถานที่ประกอบพิธีมักจะไม่ถือกฎเกณฑ์ตายตัวคงเลือกที่เหมาะสมแก่การจัดงานเป็นสำคัญเช่นพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ก็คงใช้บ้านหลังนั้นนั่นเองแต่ยังมีพิธีกรรมทางศาสนาบางอย่างซึ่งจำกัดเรื่องสถานที่ประกอบพิธีเช่นเรื่องการบวชพระการทำอุโบสถสังฆกรรมท่านจำกัดให้ทำในที่แห่งเดียวเรียกตามทางพระว่าสีมาเวลานี้ก็คือโบสถ์นั่นเองพิธีกรรมอย่างนี้ทำที่อื่นไม่ได้ต้องทำในโบสถ์เท่านั้น

5. วันเวลาประกอบพิธีเนื่องจากการประกอบพิธีกรรมต่างๆเกี่ยวกับคนบางคนโดยเฉพาะคือผู้ร่วมพิธีเป็นทางการจะเน้นการกำหนดวันเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญและโดยทั่วไปหากพิธีนั้นเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลจัดขึ้นเองถ้าเป็นเรื่องของบุคคลนั้นจะกำหนดเอาเองตามที่เห็นว่าเหมาะสมแต่โดยมากเวลานี้เจ้าของพิธีมักจะไม่งัดกำหนดเองแต่ชอบไปให้ใครกำหนดวันเวลาให้เรียกว่าไปหาฤกษ์ยังมีพิธีสำคัญบางอย่างซึ่งกำหนดวันเวลาไว้แน่นอนตายตัวทั้งนี้เพราะพิธีที่จะจัดนั้นเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเช่นพิธีฉลองรัฐธรรมนูญกำหนดวันที่ 10 ธันวาคมของทุกปีพิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ต้องกำหนดวันไว้ตายตัวคือพิธีทางศาสนาเช่นการทำอุโบสถต้องทำทุกถึงเดือนคือขึ้น 15 ค่ำแรม 15 ค่ำวันเข้าพรรษาต้องทำในวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 เป็นต้น

6. อุปกรณ์ในการทำพิธีเรื่องนี้ก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของพิธีพิธีที่มุ่งไปในทางเป็นสิริมงคลก็จะสรรหาสิ่งที่ดีว่าเป็นสิริมงคลมาเป็นอุปกรณ์ในพิธีเช่นพิธีไหว้ครูนอกจากจะมีอย่างอื่นเหมือนพิธีทั่วไปแล้วโบราณยังกำหนดให้หาหญ้าแพรกดอกมะเขือมาใช้ในพิธีด้วยถือว่าเป็นสิริมงคลพิธีกรรมบางอย่างต้องการความเด็ดขาดความศักดิ์สิทธิ์อุปกรณ์ของพิธีก็ต้องใช้สิ่งที่แสดงความเด็ดขาดหรือความศักดิ์สิทธิ์เข้าร่วมในพิธีเช่นพิธีสาบานของทหารก็ต้องใช้ขงที่มีลวดลายพิเศษและคนถืออาวุธและบางที่ที่มีการสวนสนามซึ่งมีทั้งคนถืออาวุธและอาวุธเต็มรถผ่านฝูงชนไปเป็นดั่งๆหรือพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยานอกจากมีอย่างอื่นแล้วยังมีหอกดาบอันศักดิ์สิทธิ์เข้าร่วมในพิธีด้วย

คติความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เมืองโบราณเวียงกาหลง เริ่มมีการจัดประเพณีบูชาแม่กาเผือก ตั้งแต่ พ.ศ.2529 ถึง ปัจจุบัน มีงานเทศมหาชาติพระเวฬุวันนครชาดก 4 ภาค 4 ภาษา ในวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี มีการจัดงานบวชสามเณรอุปสมบทพระภิกษุสงฆ์ ส่วนชุมชนวัฒนธรรมก็มีการถือศีล

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

5 ทานมังสวิรัต เพื่อสืบสานตำนานพระพุทธเจ้า 5 พระองค์คติความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ความเชื่อในครั้งอดีต ประทีปดินกามีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลแล้ว ศึกษาได้จากธรรมแม่พญาผาเผือก ธรรมอันสงฆ์ประทีป

พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา องค์ประกอบพิธี อุปกรณ์ เครื่องมือ ขั้นตอนในพิธี คือ ผู้ที่ศรัทธา ได้หล่อประทีปด้วยขี้ผึ้ง องค์ประกอบมีบายศรีบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องสักการะ เพื่อบูชาผู้มีพระคุณ บูชา พระพุทธเจ้า 5 พระองค์ กตัญญู เมตตา เสียสละ ผู้เข้าร่วมพิธีคือคณะศรัทธา ขมารวาส พ่อค้าประชาชน พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ให้ความรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี แก่ผู้ที่เข้าร่วมงาน และสอดคล้อง กับการศึกษาของ อมรา พงศาพิชญ์ (2541:41) อธิบายว่า พิธีกรรมเป็นส่วนประกอบของศาสนา ซึ่ง ประชาชนให้ความสนใจมาก และพยายามปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด พิธีกรรมบางอย่างอาจมีลักษณะ ผสมผสานระหว่างศาสนาไสยศาสตร์ หรือมีส่วนประกอบของหลายศาสนาปะปนกัน ทั้งในระดับความ เชื่อและการปฏิบัติ หรือการประสานความเชื่อต่างๆเข้าด้วยกันจนคนไทยทั่วไปไม่สามารถแยกแยะออกได้ ว่าส่วนใดเป็นศาสนาใด ซึ่งในทางปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะแยกให้ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป พิธีกรรม คือ แบบอย่างของพฤติกรรมที่คนในสังคมกำหนดขึ้นให้เป็นแนวทางใน การปฏิบัติตามความคิดความเชื่อของตน โดยมุ่งหวังที่จะทำให้เกิดความสุขความสำเร็จในชีวิตของตน กลุ่มคน หรือของสังคม

ความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เมืองโบราณเวียงกาหลง ได้ถูกฟื้นฟูขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ.2529 โดยพระอาจารย์ธรรมสาธิต เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ได้พัฒนาฟื้นฟู พิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนาขึ้น โดยกำหนด เอาวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันประกอบพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา มีการเทศน์ธรรมมหาชาติ เวสสันดรชาดก และธรรมแม่พญาผาเผือก จุดประทีปโคมไฟ ลอยกระทง เพื่อบูชา แม่พญาผาเผือก จากนั้นได้ สอดแทรก เรื่องของ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา และการเสียสละ เอาไว้ ในพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุเมธ เมธาวิทยากุล (2532:211) ที่ศึกษาว่าพิธีกรรมเน้น ด้านจิตใจเป็นสำคัญ ก็มีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การทำให้เกิดผลทางจิต ทำให้เกิดความสุขใจ เกิดกำลังใจ หายวิตกกังวล และเหตุที่ทำให้เพราะมีความเชื่อว่า วิกฤตการณ์ต่างๆ ในชีวิตมนุษย์เกิดจากอำนาจของ สิ่งเหนือธรรมชาติ เช่นอยากให้อายุยืนได้ผลดี ก็หวังว่าพระแม่โพสพจะช่วยคลบนันดาลให้ได้ดังหวัง หรือเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยซึ่งเชื่อว่าเป็นเพราะอำนาจของผีบางเทวดา ก็หวังอำนาจของพระพุทธมนต์ซึ่ง เหนือกว่าผีบางเทวดาจะช่วยขับไล่ถอดถอนได้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณี วงษ์เทศ (2536:242) ที่ศึกษาว่า พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตของคนตั้งแต่เกิดจนตาย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาศิลปะทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ทางหน่วยงานของรัฐควรมีกองทุนเข้ามาช่วยส่งเสริม กิจกรรม พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ ณ ที่เมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

1.2 ควรปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนและเยาวชน หันมาสนใจเกี่ยวกับคติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง เพื่อให้คนรุ่นใหม่สนใจ ภูมิใจและปฏิบัติตามหลักธรรมที่มีในตำนาน คือ ความรัก ความกตัญญู ความเมตตา การเสียสละ

1.3 ควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลงที่ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

1.4 ควรมีกองทุนทางด้านการขุดค้นเตาเผาและเครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง ลายเขียนในเครื่องปั้นดินเผาล้วนแล้วแต่แฝงไปด้วยคติธรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มวิทยาลัยครุภาคใต้ (2526) ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร พิมพ์

กิ่งแก้ว อรรถการ (2523) “ลักษณะพิธีกรรมในสังคมไทย” เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา

อารยธรรม เล่ม 2 หน่วยที่ 6 หน้า 5-6 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์
เครื่องสำริด วงษ์ทองอยู่ (2555) ตำนานพระพุทธเจ้า พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ
ณัฐสร จิระสกุลศักดิ์ (2553) “ข้อมูลชุมชนโบราณและวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก เวียงลอ

เวียงกาหลง เวียงสรอง และเวียงวรรณคร” (พะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน)

ปริญญา สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา

ธวัช ปุณโณทก (2528) “ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน” ใน

วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นฤธร อิทธิจิรจรัส (2523) ความเชื่อในผีสาวงามนาคของชาวไทยภาคเหนือ ม.ป.ท.

ประวิทย์ ตันตลานุกูล (2551) รักกันทดชุนหลวงวิลังคะ รักอมตะพระลอ จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์สุเทพ เชียงใหม่ โรงพิมพ์แสงศิลป์

ปราณี วงษ์เทศ (2542) ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษของชาวมุข ม.ป.ท.

ประสาน ทองกักดี (2520) ระบบการศึกษาของพระพุทธเจ้า กรุงเทพมหานคร พิมพ์ลักษณ์

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

พระธรรมเทศนาพื้นเมืองเหนือ (2525) ธรรมแม่พญาภาเผือก ร้านภิญโญ :153 ถนนรอบเมืองใน

ตลอดหนองดอก อ.เมือง จ.ลำพูน รหัส 51000 สงวนลิขสิทธิ์

พระธรรมราชาวัตร (2556) คู่มือการบริหารจัดการวัดและศาสนพิธี คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ภาค 6

พยงค์ มุกดา (2534) ประพันธ์เพลงยอยศพระลอ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง

(ประพันธ์เพลงไทยสากล-เพลงลูกทุ่ง)

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ พระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ ๑๗ ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ-ธรรมบท-อุทาน-อิติวุตตะ-สุตตนิบาต

พระอาจารย์ธรรมสาธิต (2552) ศูนย์พัฒนาศิลปกรรม บทสวดมนต์ ภาวนา-ศิลปกรรม

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน วันพ่อแห่งชาติ 5 ธันวาคม 2552

พระวรวาทย์พิสิฐ (2530) คู่มือลิลิตพระลอ พิมพ์ครั้งที่ 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มณี พยอมยงค์ (2528) คติสอนใจชาวล้านนาไทย กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ สุโขทัยธรรมาธิราช

รัชกร ศรีบุญ (2532) โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช

วิโรจน์ พรหมสุข (2547) “การบวช:กระบวนการจัดเถาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”

วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศรีศักร วิลลิโกดม (2536) ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับพิธีสิบสองเดือน : ศึกษาเฉพาะกรณี

ในพิธีเดือน 6 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรสวดี อ่องสกุล (2555) ประวัติศาสตร์ล้านนา พิมพ์ที่ 9 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์อมรินทร์

เสถียร พันธังสี (2513) ศาสนาเปรียบเทียบ กรุงเทพมหานคร แพร่พิทยา

สายันต์ ไพเราะญัตติ ,เพ็ญรุ่ง สุริยกานต์, กาน จักษ์เมธา,เกวลี มุกด์สุวรรณ,และคณะ(2552)

โบราณคดีอาสาที่แหล่งเตาเผาเวียงกาหลง พิมพ์ที่ โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

สุพัตรา สุภาพ (2525) สังคมและวัฒนธรรมไทย : คำนิยาม : กรอบคร่าว : ศาสนา : ประเพณี

พิมพ์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

สุเมธ เมธาวิทยากุล (2532) สังเกตพิธีกรรมกรุงเทพมหานคร พิมพ์ที่ โอเดียนสโตร์

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) “ทฤษฎีสังคมวิทยา” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาจากมุมมอง

ของสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา หน่วยที่ 2 หน้า 2-40 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางการศึกษา

วิเคราะห์การและวางแผน ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา

อมรา พงศาพิชญ์ (2541) วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 5

กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย